

ALLAH VE
RESÛLÜ'NE
HİCRET YOLUNDA
MUHACİRİN AZIĞI

Zâdü'l-Muhâcir

İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE

Çeviri: Amil Salih Güngören

İÇİNDEKİLER

Müellifin Terceme-i Hayatı.....	7
Çevirmen Önsözü.....	15
Müellifin Mukaddimesi.....	19
Allah ve Resûlü'ne (s.a.v.) Hicret	31
Hicretin Kudret ve Zafiyet Hali	37
Resûlullah'a (s.a.v.) Hicret.....	39
İzlenenlerle İzleyenler Arasındaki Çatışma.....	77
Bahtiyarlara İttiba	81
Mü'minlerin Çocukları.....	89
Hicret Yolculuğu.....	93
Allah'ın Nimetlerini Tefekkür ve Tedebbür	97
“Onlar Kur’ân Üzerinde Hiç Durup Düşünmüyorlar mı?”	99
Yol ve Yoldaş.....	117
Kaynakça.....	123
Ayet Fihristi.....	125
Kavram Dizini	133

ÇEVİRMEN ÖNSÖZÜ

Hamd, mevcudatın yegâne Rabb'i olan Allah Teâlâ'ya mahsustur. Salât ü selamın ecmeli; enbiyanın serveri, kibriyanın ekberi, beşeriyetin ekmeli olan Efendimiz Muhammed Mustafa'nın, O'nun pak âli ve ashabının üzerine olsun...

Bu mübarek zat ile şu fakir arasında, işbu noksan tercüme denemesi vesilesiyle bir münasebet tesis eden; kader planında yolumuzu, ardında hikmetle müzeyyen bir hayat bırakmış bu ulu âlim ile kesiştiren Allah'a sonsuz hamd ü senalar olsun... Rabb'imizden niyazımız, çalışmamızı tesirli ve bereketli eylemesi, sadaka-i cariyemiz olarak kabul buyurması, kıyamet gününde adımıza bir beraat ve şefa'at vesilesi kılması yönündedir.

ZÂDÜ'L-MUHÂCİR

Hanbelî mezhebinin köşe taşlarından, Selefi düşüncenin mihenk şahsiyetlerinden biri olan İbn Kayyim el-Cevziyye'nin (691-751/1292-1350) tasavvufi düşüncesini alegorik bir temada hülâsa ettiği *Zâdü'l-Muhâcir* isimli bu nadide eseri, “*Birbirinizle 'birr ve takva' yolunda yardımlaşın...*” (Mâide, 5/2) ayetinin derunî bir tefsiri mahiyetindedir.

Müellifin 733/1333 yılında Tebük dönüşünde kaleme aldığı bu risale, kulluğun en temel ve vazgeçilmez prensiplerinden olan “Allah'a ve Resûlü'ne (s.a.v.) hicret” kavramını, yalnızca bedenî

bir göç olmaktan öte “kalbin Allah ve Resûlü’ne (s.a.v.) ilticası” şeklinde yeniden tanımlayarak sûfî bir perspektifle temellendirir. Bu bağlamda, mümin bir kulun Rabb’iyle irtibatının nasıl olması gerektiğini, Allah’a ve Resûlü’ne (s.a.v.) olan muhabbetin tezahürlerini inceler; birr (iyilik), takva (Allah’a karşı sorumluluk bilinci), ism (günah) ve ‘udvân (haddi aşma) gibi temel tasavvufî kavramları derinlemesine tahlil eder.

Hicretin hakikati olarak “Allah’tan firar” ve “Allah’a hicret” arasında kurulan hassas dengeyi gözler önüne seren, kulun bütün varlığıyla Rabb’inin huzuruna yönelmesi gerektiğini vurgulayan eser; bu kutlu yolculukta kulun azığı olması gereken ilim ve tefekkürü, Kur’ân-ı Kerim’i tedebbür etme ve Allah’ın nimetleri üzerinde derinlemesine düşünme yollarını adım adım açıklar.

Muhteva ve Yapısı

Eser, okuyucuya manevi bir yol haritası sunarken hicretin farklı nevilerini (arızî, daimî, bedenî, kalbî hicret...) ve bu yolculuktaki güçlükleri de ele alır. Özellikle “Kulun Rabbiyle İrtibatı”, “Allah ve Resûlü’ne Hicret”, “Hicretin Kudret ve Zafiyet Halı” gibi ana başlıklar altında, bir Müslümanın Kur’ân ve sünnet ışığında şahsiyetini olgunlaştırma yollarını açıklar. Ayrıca dört mezhep imamının sünnet-i seniyyeye tâbi olma usulü gibi önemli fıkhi ve usuli meselelere de değinilerek esere zenginlik katılır.

İbn Kayyim’in *Medâricü’s-Sâlikîn* ve *İğâsetü’l-Lehfân* gibi eserlerinde sistemleştirdiği rûhanî seyr ü sülûk anlayışını hülâsa eden kitap boyunca, ayet ve hadisler rehberliğinde örneklenen irşad metodolojisi, hicrete müştak tasavvuf erbabı başta olmak üzere ümmetin her bir ferdine yol gösterici niteliktedir.

Ehemmiyet ve Tesiri

Eserin metodolojik farkı, müellifin hocası olan İbn Teymiyye’nin katı üslûbuna karşılık sûfî neşvesiyle yoğrulmuş akıcı diliyle dikkat çekiyor olmasıdır. İbn Kayyim’in muhacirin azığı olarak

takdim ettiği ilim, ihlas, takva ve tevekkül gibi manevî sermayeleri kulu sapkınlıktan koruyan, maddi ve manevi yaralarını iyileştiren şifalı bir reçete olarak ifade ettiği bu risale; İbn Kayyim'in bütün külliyatında olduğu üzere Kur'ân-ı Kerim ve sünnet-i seniyyeyi merkeze alarak taklitten uzak, sahih bilgiye ve delile dayalı İslami bir düşünceye teşvik etmekte olup İbn Teymiyye'nin başını çektiği "Kitap-Sünnet merkezli ıslah" projesinin önemli bir halkasını teşkil etmektedir.

Zâdü'l-Muhâcir, okuyucuyu sadece bilgilendirmekle kalmaz, aynı zamanda ruhî ve fikrî bir dönüşüme davet eder. Asırlar boyunca İslam coğrafyasında sayısız âlim ve talibin başucu eserlerinden biri olmuş olan bu risale, muasır Müslümanlar için de manevi rehberliğini sürdürmeye devam etmektedir. Eser, çeşitli bid'atlerle tahrif olunmuş bâtinî tasavvufa yönelttiği eleştiriler nedeniyle kimi tasavvuf çevrelerince tepki görmüşse de müellifin "şer'î sınırlar içinde kalbî tekâmül" vurgusu, selef-i salihinin züht anlayışına işarette bulunması hasebiyle Gazzâlî, İbn Hazm, İbn Abdüsselam, Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzi gibi şeriatten taviz vermeyen mutasavvıflarla ortak paydalar barındırır. Günümüzdeki Selefî akımların teorik arka planını oluşturuyor olması ise onu sadece tarihî değil, aynı zamanda aktüel bir metin kılar.

Tercüme Üslubu

Tercümede *Dârü'l-Hadîs* (1991) yayınevinde tabedilen baskı esas alınmıştır. Dil kullanımı cihetiyle kadim hikemiyat geleneğimizin asırlardır süregelen ilmî ve edebî üslûbu muhafaza edilmeye çalışılmış; Arapça-Farsça-Osmanlıca terkip, tabir ve ıstılahlar olabildiğince aslı haliyle aktarılmış, birçoğu da bağlamsal bütünlük içerisinde şerh edilmiştir. Bu itibarla metni ruh ve estetik veçhesiyle asalete kavuşturan kadim kelimelerin kullanımından iktinap edilmemiştir.

Arapça ibarenin belîğ tınısını Türkçeye yansıtabilmek adına metin üzerinde haddi aşmayacak tasarruflarda bulunulmuş; kitap

-ilgili şerh ve haşiyelere müracaat etmek suretiyle- lafzından çok manasına, ibaresinden çok ifadesine itibarla tercüme edilmiştir. Eserde geçen şiirlerin çevirisinde ise beyitlerin ihtiva ettiği mana esas alınmış; işbu mefhum yeni bir şiir hüviyetinde, hece ölçüsüne olabildiğince riayet etmek suretiyle baştan nazma dizilmiştir.

İzaha muhtaç noktalarda, ilgili cümlelerin lazımı ve mütemim cüzü mesabesinde olan açıklamalar, çalışmayı göz yorucu bir formata bürümek ve okuma kolaylığını sağlamak adına, köşeli parantez [] kullanımına ihtiyaç duyulmaksızın çeviri metne yerleştirilmiştir. Tercüme esnasında gönle ilham olan mütalaa ve mülahazalar ise metne dair dakik bir şerh iddiası taşımaksızın 'müşahadat' kabilinden ifade edilmiş, dipnotlarda kayda geçirilmiştir.

Hatadan ari tercüme yoktur. Samimiyetle ikaz edildiği müddetçe ilgili kusuru tashih etmek mütercimnin boynunun borcudur. Gayret bizden, tevfik Allah Teâlâ'dandır...

وَأَخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Nihai niyazımız şudur: *"Hamd, alemlerin Rabb'i olan Allah'a mahsustur..."*

Amil Salih Güngören